

en vooral om de innige vroomheid en de natuurlijke aanschouwelijkheid, waarmede de mystieke zienster ons de gewijde geschiedenis als iets tegenwoordigs laat beleven, zijn deze boeken als stichtende lectuur geschikt en als zodanig hebben zij veel goed gedaan. Trouwens de ruime verspreiding spreekt voor hun vruchtbaarheid. Daarom verdienen deze twee nieuwe uitgaven, bezorgd door Claire Brautlacht, een warme aanbeveling. Bijzonder lezenswaard is de inleiding op « Die Passion » door Erich Brautlacht. De uitgaven zijn goed verzorgd en in een handig formaat gestoken.

N. TEEUWEN, O. E. S. A.

Das Marienleben nach den Gesichtern der Anna Katharina Emmerick aufgezeichnet von Clemens Brentano. Neubearbeitet von Dr. Gertrud Theiner-Haffner. Mit einer Einführung von Univ. Prof. D. Franz Lakner S. J. Innsbruck, Marianischer Verlag, (1952). 616 blz. met 24 platen. Geb. DM. 28.

Dit boek bevat het « Leben der heiligen Jungfrau Maria », voor de eerste maal uitgegeven in 1852, en bovendien alles wat in de andere Emmerickboeken van Clemens Brentano, bijv. in zijn « Leben Christi », over O. L. Vrouw verhaald wordt. Hierdoor bekomen wij een volledig beeld van de Emmerickvisioenen over Maria's leven, dood en hemelvaart. Nieuw in deze uitgave zijn ook de bijgevoegde citaten uit het Oude Testament en de verklarende aantekeningen. De tekst zelf is op enige stijlverbeteringen na onveranderd gelaten. In de inleiding geeft Dr. Fr. Lakner een levensschets van A. K. Emmerick met een theologisch oordeel over haar visioenen. De uitgave is zeer goed verzorgd en versierd met 24 mooie reproducties van meesterwerken der schilderkunst, bijzonder van onze Vlaamse primitieven.

N. TEEUWEN, O. E. S. A.

Fray Luis DE LEÓN, *Obras completas castellanas*. 2ª edición, corregida y aumentada. Prologos y notas del P. Félix García. (Biblioteca de Autores Cristianos). Madrid, La Editorial Católica, 1951. XII-1800 pp.

De eerste uitgave der verzamelde castiliaanse geschriften van de Augustijn Fray Luis de León (1527-1591), bezorgd door zijn medebroeder Felix García, verscheen in 1944. Het was een der eerste uitgaven van de verdienstelijke *Biblioteca de Autores Cristianos*, welke de werken der voornaamste christelijke schrijvers in het Spaanse taalgebied wil verspreiden en reeds een 100-tal boeken uitgegeven heeft. Die eerste uitgave was spoedig verkocht ondanks de grote oplage. Dit getuigt van een grote belangstelling voor het werk van deze klassieke schrijver, die een der beste lyrische dichters is uit de « gouden eeuw » der Spaanse letterkunde. In deze tweede uitgave van zijn Spaanse geschriften (*Cantar de Cantares, La Per-*

fecta Casada, Los Nombres de Cristo, Exposición de Job, Escritos Varios en Poesías) zijn vele verbeteringen aangebracht betreffende de inleidingen, de bibliografie, de verklarende noten en de tekst zelf. In de algemene inleiding ontbreekt nog een levensschets van Fray Luis de León. Volkomen nieuw is het uitvoerig zaakregister. Er zijn ook enige nieuwe geschriften, welke aan deze auteur toegeschreven worden, aan de uitgave toegevoegd o. m. een vertaling van het Hooglied in lyrische verzen en een andere in octaafvormige gedichten, waarvan de authenticiteit echter nog niet bewezen is. Kortom de lezer wordt gediend door een nieuwe uitgave, die weliswaar niet kritisch is, maar toch een betrouwbare tekst geeft met goede inleidingen en talrijke verklarende aantekeningen.

N. TEEUWEN, O. E. S. A.

Corpus Christianorum, Series Latina I, Quinti Septimi Florentis Tertulliani Opera, Pars I, Turnholti, Typographi Brepols Editores Pontificii, MCMLIII, in-8°, pp. XXVII-75, Belg. Frs. 80.

Met *Tertullianus'* werken wordt de lang verwachte critische heruitgave der Kerkvaders geopend. Zoals bekend nemen de monniken der Benediktijnerabdij te Steenbrugge de leiding van dit groots opgevat en verdienstelijk werk. Het is de bedoeling, naast de Griekse Vaders, heel het Latijns bronnenmateriaal uit de eerste acht eeuwen van het Christendom in dit *corpus* op te nemen. De onlangs verschenen *Clavis Patrum* bracht ons de inleiding, het algemeen plan, de beste tekstuitgaven met nauwkeurige vermelding der handschriften en een tekstcritische bibliographie op heel de uitgave. Volgens dit plan verschijnt nu de eerste aflevering van het eerste deel, tot in de kleinste bijzonderheden uitgevoerd. Het bevat, buiten de algemene inleiding op het leven en de werken van *Tertullianus*, een uitgezochte bibliographie, drie tabellen, inhoudende de externe *testimonia*, de vermelding der *codices* en voornaamste *uitgaven* en de *stemma codicum* uit de verzameling van Clunie. Vervolgens de critische tekst van twee werken uit de catholieke periode van de Afrikaanse Kerkvader. De eerste critische uitgave van *Ad Martyras*, bezorgd door Dom E. Dekkers, steunt hoofdzakelijk op de *codices* N (*Florentinus Magliabechanus*, saec. xv) en X (*Luxemburgensis* 75, saec. xv), de best bewaarde onder de aanwezige. Van de overige geraadpleegde *codices* werden enkele lecties aangevuld of verbeterd volgens de uitgaven van Oehler en T. Herbert Bindley. Prof. Dr. J. W. Ph. Borleffs bezorgde de opnieuw bewerkte critische tekst van *Ad Nationes*. De tekst berust voornamelijk op de *codex Agobardinus*, saec. ix, die door Prof. Borleffs opnieuw deskundig werd onderzocht (Leiden, 1929). De typographische verzorging, het critisch apparaat, dat zeer goed de praktische bruikbaarheid met de philologische vereisten verbindt, verdient alle lof. Een begin van een groot wetenschappelijk werk, dat we van harte een even geslaagde voltooiing toewensen en graag aanbevelen.

E. BRAEM, O. E. S. A.